

Konceptbeskrivelse for Samtale om Alkohol

Indledning

Samtale om Alkohol etableres som led i pilotprojektet Tidlig opsporing og Kort rådgivende samtale. Pilotprojektet tager afsæt i Strategi for mere sundhed og mindre misbrug og er desuden baseret på grundniveau anbefalinger fra Sundhedsstyrelsen forebyggelsespakke om alkohol. Sigtet med pilotprojektet er tidlig opsporing af borgere i Odense Kommune med alkoholproblematikker (især rettet imod borgere med storforbrug og skadeligt forbrug af alkohol) og etablering af et forebyggende samtaletilbud målrettet disse borgere og deres pårørende.

Pilotprojektet, herunder etableringen af rådgivningstilbuddet, er finansieret af midler fra Forebyggelsespuljen. Der er i første omgang bevilliget midler til tilbuddet i 2014, men der vil blive ansøgt om yderligere midler fra Forebyggelsespuljen med henblik på at fortsætte tilbuddet.

Målgruppe

Samtale om Alkohol har to målgrupper:

1. Borgere der ønsker støtte til at ændre vaner i relation til alkohol
2. Pårørende til personer, der har alkoholrelaterede problemer, og som ønsker støtte

Sundhedsstyrelsens grundniveau anbefalinger om at kommunerne sætter fokus på tidlig opsporing af alkohol og udbyder kort rådgivende samtale, vedrører borgere med storforbrug (alkoholforbrug over højrisikogrænsen på 14 og 21 genstande om ugen for henholdsvis kvinder og mænd) og skadeligt forbrug (alkoholforbrug der har medført fysiske eller psykiske skader). (1,2) Samtale om Alkohol i Odense Kommune henvender sig dog til alle borgere over 18 år, der måtte have ønske om en kortere samtalerække mhp. støtte til at ændre alkoholvaner. Tilbuddet er så at sige relateret til borgerens egen oplevelse af alkoholforbruget. Borgere, som vurderes at have et behandlingskrævende problem, der kommer til Samtale om Alkohol, skal forsøges motiveret til at indgå i de eksisterende behandlingstilbud i Alkoholbehandlingen, idet Samtale om Alkohol ikke er at forstå som behandling men forebyggelse.

Samtale om Alkohol er et anonymt tilbud for borgerne i Odense Kommune.

Formål

Formålet med Samtale om Alkohol med en borger er at støtte vedkommende i at ændre alkoholvaner, således at vedkommende opnår sundere alkoholvaner. Erfaringer fra andre kommuner peger på, at det er forventeligt, at en del af de borgere, der møder op til Samtale om Alkohol, har et behandlingskrævende alkoholproblem. Samtale om Alkohol vil derfor rumme 2 funktioner, der hvert har et forebyggende sigte:

1. Samtale om Alkohol udgør et selvstændigt forebyggende tilbud til borgere der ønsker at ændre sit alkoholforbrug, her kan være tale om reduktion eller ophør.

2. Samtale om Alkohol udgør et brobyggende tilbud til alkoholbehandlingen, der kan bidrage til, at borgere med behandlingskrævende alkoholproblemer på et tidligere tidspunkt kommer i kontakt med behandlingsområdet.

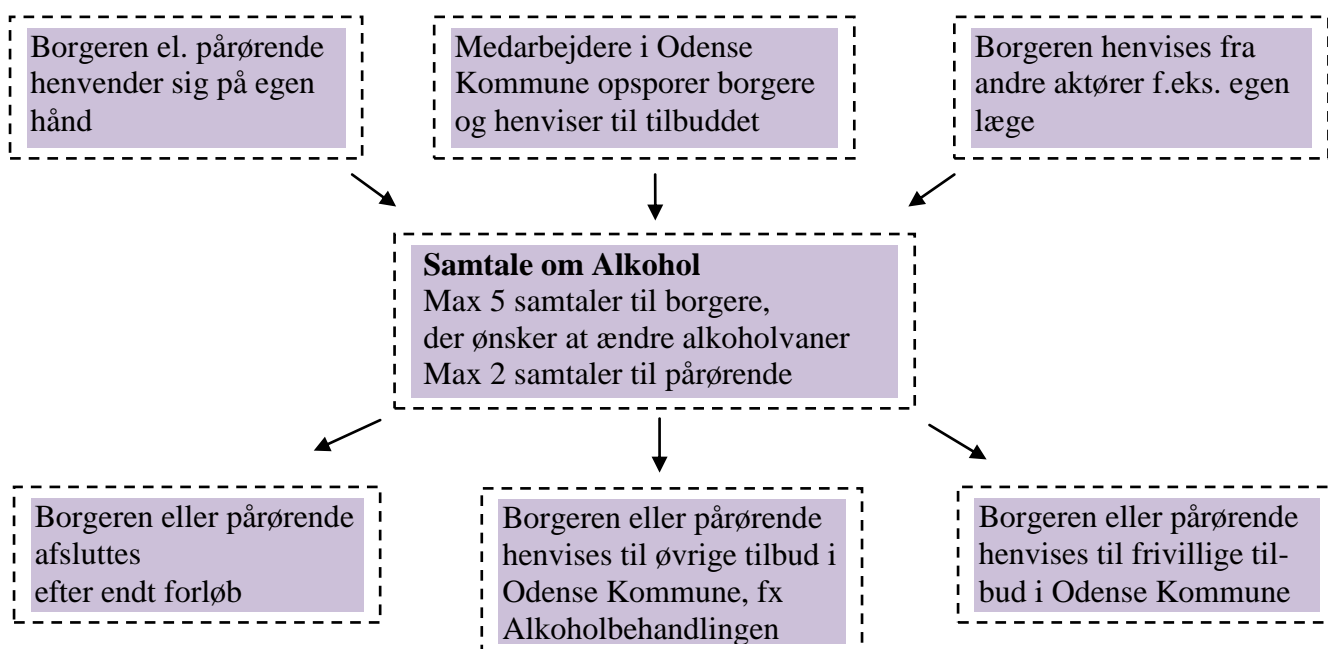
Jf. ovenstående er formålet med Samtale om Alkohol ligeledes at støtte borgeren i erkendelse af alkoholproblematikkens omfang samt motivation ift. behandling, hvis vedkommende har udviklet alkoholafhængighed.

Formålet med Samtale om alkohol med en pårørende er at støtte den pårørende i at afklare egen situation og ad den vej afdække handlemuligheder.

Rammen for – og indgang til – Samtale om Alkohol

For at imødekomme borgerne, etableres Samtale om Alkohol under pilotprojektet med 2 forskellige indgange i Odense Kommune. Der er indledt et samarbejde med Alkoholbehandlingen om, at det er medarbejdere fra Alkoholbehandlingen, der varetager Samtale om Alkohol. På sigt vil det være relevant at tænke beliggenheden ind i de 3 sundhedshuse/community centre, der aktuelt er under udvikling i Odense Kommune.

Samtale om Alkohol er et åbent tilbud, hvor borgere og pårørende selv kan rette henvendelse og booke tid. Medarbejdere i Odense Kommune kan henvise til Samtale om Alkohol og booke tid (se side 6), ligesom at øvrige professionelle, fx praktiserende læger, kan henvise til tilbuddet.

Tilgang i Samtale om Alkohol

Rådgivningstilbuddet er et tilbud om kort intervention baseret på motivational interviewing (MI). Rådgivning kan således have en forkert ordlyd, da der er tale om korte motiverende samtaler, hvor rådgivning dog kan forekomme, hvis dette er i overensstemmelse med borgerens ønske.

Tilbuddet er et anonymt tilbud, hvor det vægtes, at der i mødet med borgeren sættes fokus på proces og udbytte fremfor systemiske krav.

Kort intervention er en effektiv indsats ift. storforbrug og skadeligt forbrug af alkohol. Et systematisk review har vist at kort intervention er blandt de bedst forebyggende alkoholinterventioner vurderet ud fra cost-effectiveness og effekt på helbredet (3). Forskning ift. kort intervention er primært relateret til almen praksis, hvilket udgør fundamentet bag Sundhedsstyrelsens grundniveau anbefaling om, at der udbydes kort intervention som led i den kommunale alkoholforebyggelse (1).

Kort intervention beskrives i litteraturen som 1-5 samtaler, hvor hver samtale har en varighed af 5-20 minutter. Indholdet i samtalerne kan variere (4). Samtale om Alkohol i Odense Kommune er indledningsvist tidsfæstet til max 30 minutter. På baggrund af registrering af samtalelængde, kan tilbuddet på sigt justeres.

Der vides ikke meget om, hvilke af komponenterne i kort intervention, der virker, men det fremgår at en empatisk samtalestil er væsentlig (4), ligesom at selvregistrering har vist sig at have effekt (5).

Motivational Interviewing er en evidensbaseret samtalestil ift. forandringsarbejde. MI bygger på et samarbejde, hvor den professionelle med respekt for borgerens autonomi, frembringer borgerens iboende ressourcer og motivation ift. forandring.

Processerne i MI, der er sekventielle og tilbagevendende, er at forstå som at *engagere* (relationsopbygge), *fokusere* (sætte retning for samtalen), *frembringe* (få borgerens egen argumenter for forandring frem via udforskning og afklaring af ambivalens) og *planlægge* (forpligtige og konkretisere). Den professionelle gør brug af åbne spørgsmål, reflekterende lytning, anerkendelse og opsummering mhp. at støtte forandring, der kommer indefra og er relevant for borgerens egne mål og værdier.

I MI undgår den professionelle at overtale, konfrontere eller argumentere for forandring. Den professionelle understøtter borgerens eventuelle ønske om forandring – bl.a. ved at stille åbne spørgsmål og anvende skalaspørgsmål, idet borgerens egen verbalisering af forandringsplaner øger sandsynligheden for, at forandring vil forekomme.

Som led i MI kan der gives information og råd, såfremt dette sker på baggrund af efterspørgsel eller tilladelse – efter FIF-modellen (6).

Med afsæt i den beskrevne tilgang sætter Samtale om Alkohol fokus på dét som borgeren ønsker at tale om ift. alkohol. Der kan således være varierende indholdselementer og følgende er ikke at forstå

som en skabelon eller et styringsredskab for samtalerne, men giver en udpegning af, hvordan en samtale med hhv. borger eller pårørende *kan* forløbe.

Samtaleforløb med borger, der ønsker at ændre alkoholvaner

Samtalens opstart

- Forventninger til samtalen afdækkes
- Borgeren fortæller om sine alkoholvaner

Samtalens hoveddel

- Udforskning af alkohols rolle og betydning i borgernes hverdagsliv
- Udforskning af alkohols indflydelse på omgivelser (ægtefælle, børn, kollegaer, arbejde)
- Udforskning af eventuelle erfaringer med at ændre vaner (fx vedr. alkohol)
- Udforskning af motivation for forandring
- Der orienteres evt. om risiko ved nuværende forbrug på baggrund af borgerens viden om hhv. fysiske, psykiske og sociale konsekvenser af alkohol
- Der informeres evt. om fysiske, psykiske og sociale konsekvenser for børn, der vokser op i en familie med alkoholproblemer samt muligheder for hjælp/støtte

Samtalens afslutning

- Opsummering af samtalen, herunder af evt. aftaler/fokusområder frem imod næste samtale
- Udlevering af skema til selvregistrering (kan også finde sted under samtalen hoveddel)
- Aftale vedr. eventuel opfølgende samtale / afslutning eller henvisning til andet
- Evt. udlevering af supplerende materiale

Samtaleforløb med pårørende

Samtalens opstart

- Forventninger til samtalen afdækkes
- Beskrivelse af problemstillingen bag henvendelsen

Samtalens hoveddel

- Udforskning af alkohols indflydelse på den pårørendes liv, herunder evt. øvrige i omgivelserne (fx børn, ægtefælle)
- Fokus på hvordan man som pårørende kan passe på sig selv
- Udforskning af motivation for forandring af nuværende situation
- Der informeres evt. om fysiske, psykiske og sociale konsekvenser for børn, der vokser op i en familie med alkoholproblemer samt muligheder for hjælp/støtte

Samtalens afslutning

- Opsummering af samtalen, herunder gennemgang af eventuelle aftaler
- Aftale om eventuel opfølgende samtale, afslutning eller henvisning til andet
- Evt. udlevering af understøttende materiale

Rekruttering

Rekrutteringen til Samtale om Alkohol understøttes via det andet spor i pilotprojektet, der vedrører tidlig opsporing. Der er afsat midler til at opkvalificere 125 medarbejdere i Odense Kommune ift. tidlig opsporing af alkohol i 2014.

Tilbuddet vil blive markedsført bl.a. via Odense Kommunes hjemmeside, sundhed.dk og via fx flyers.

Alkoholrådgiverne tilknyttet Samtale om Alkohol vil desuden bidrage til at udbrede kendskabet til tilbuddet, fx via deltagelse i fagfællesskaber og ved at fortælle om tilbuddet til afsnit i kommunen, hvor dette efterspørges eller har relevans.

Booking

Booking kan foregå telefonisk på 51 48 00 20 eller online via Plan2learn. Der oprettes et subsite til Samtale om Alkohol, således at odense.dk/samtaleomalkohol fører direkte ind til en booking mulighed via plan2learn. Via plan2learn kan både medarbejdere i kommunen, herunder alkoholrådgiveren, booke på vegne af borgere, ligesom at det vil være muligt for borgeren selv, at booke tid til en samtale.

For at sikre anonymitet vil booking alene kræve fornavn samt de første 4 cifre i fødselsdato. Derudover kan der valgfrit oplyses telefon nr. og / eller mailadresse til brug ved evt. aflysning. Når bookingen er foretaget er de indtastede data udelukkende synlige for administratorer samt de rådgivere som varetager tilbuddet, og altså ikke for kommunens øvrige ansatte.

Registrering

Registrering af samtalerne foretages i ESDH emnesag, hvor emnesagen oprettes som ”specifik” og med læsekoden ”ingen”. Borgerne registreres på fornavn og de første 4 cifre i fødselsdato, således at der ikke forekommer henførbare data. Der registreres i to dokumenter:

- Et fritekst dokument til notering af bl.a. borgerens henvendelsesgrund, mål og planer til støtte for samtaleforløbet (der oprettes ét dokument pr. borger)

- Et excel dokument, hvori der foretages registreringer, der vedrører selve rådgivningstilbuddet, og som gør det muligt at trække data herpå (der oprettet et samlet dokument for rådgivningstilbuddet, hvori der registres på samtlige borgere)

Referencer

1. Sundhedsstyrelsen. Forebyggelsespakke alkohol. 2012
2. Sundhedsstyrelsen. Guide til implementering af to anbefalinger om tidlig indsats fra forebyggelsespakken om alkohol. 2013
3. Solberg LI, Maciosek MV, Edwards NM. Primary care intervention to reduce alcohol misuse ranking its health impact and cost effectiveness. *Am J Prev Med* 2008; 34 (2):143-152
4. Sundhedsstyrelsen og DSAM (2010) Spørg til alkoholvaner – diagnostik og behandling af alkoholproblemer. 2010
5. Michie S et al. Identification of behaviour change techniques to reduce excessive alcohol consumption. *Addiction* 2012, 107(8):1431-40
6. Miller WR, Rollnick S. Motivational interviewing. *Helping People Change*. The Guilford Press 2013